Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare Nr 22.
Scrisori nefrancate nu se primescu. Manuscripte nu se retrimitu!
Birourile de anunciuri.
Braşovu, piaţa mare Nr. 22.
Inserate mai primescŭ în Viena Rudolf Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), Heinrich Schalek, Alois Herndl, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg: în Budapesta: A. V. Goldberger, Anton Mesei, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Preţul inserţiunilorŭ: o seria garmondu pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicarĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina III-a o seriă 10 cr. v. a. seu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULŬ LII.

„Gazeta“ iese în fie-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe unŭ anu 12 fl., pe şése luni 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
Pentru România şi străinătate
Pe unu anŭ 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 francĭ, pe trei lunĭ 10 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele postale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ:
la administraţiune, piaţa mare Nr. 22, etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe treĭ lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl. pe şése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ.
Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 66. Braşovŭ, Mercurĭ 22 Martie 1889.

Braşovŭ, 21 Martie v.

Maghiarisarea violentă începe a le da şoviniştilorŭ róde, dér nu cum aşteptau ei.

Décă au credutŭ că, maghiarisândŭ câţiva Nemţĭ din Zips, câţiva Şvabĭ din Torontalŭ şi o parte din puţinŭ numerósa inteliginţă slovacă vorŭ puté isbuti a 'şĭ întinde uneltirile de maghiarisare şi mai departe pe la Germanii şi Serbii din comitatulŭ Albei, acum s'au pututŭ convinge, că şi maghiarisarea violentă trebue sĕ aibă o margine peste care nu se póte trece fără grave urmărĭ.

Esemplulŭ celŭ mai próspetŭ ni-lŭ dă nenorocita comună neghiară Ercsi din comitatulŭ Albei în Ţéra Unguréscă, unde uneltitorii maghiarisării de multŭ îşĭ jócă mendrele lorŭ de sobolĭ, contra esistenţei naţionale a locuitorilorŭ de acolo, vrêndŭ a le întroduce limba ungurescă chiar şi în biserică.

Locuitorii comunei, Germanĭ şi Sêrbĭ, suntŭ catolicĭ şi au în comunŭ o biserică. Sobolii maghiarisării violente au luatŭ hotărîrea, ca în biserică sĕ se sevêrşéscă sluşba mică de douĕ orĭ pe lună în limba ungurescă, în contra voinţei poporaţiunei germane şi sêrbe.

Cum au pututŭ ajunge lucrurile aci, foile ungurescĭ nu ne spunŭ; dér nu mai încape îndoială că numai ticăloşia inteligenţei germane şi sêrbe din comună a pututŭ fi causa acestei nenorocite stărĭ de lucrurĭ. Destulŭ că la 24 Martie n. s'a şi sĕvêrşitŭ în biserica pentru întâiaşĭ dată sluşba în limba ungurescă.

Amărîciune adêncă a produsŭ în inimile credincioşilorŭ acelei bisericĭ acéstă încălcare a drepturilorŭ lorŭ, acéstă violentare a consciinţei lorŭ, carĭ suntŭ Germanĭ şi Sêrbĭ ér nu Ungurĭ, acest atacŭ îndreptatŭ în contra naţionalităţii lorŭ. Cele ce s'au petrecutŭ ni-le istorisesce fóia ungurescă „Szekesfejervar es Videke“, dicêndŭ:

„Sêrbii aflătorĭ în biserică au conturbatŭ şi s'au purtatŭ ostentativŭ faţă cu sluşba ungurescă. Admoniările capelanului n'au folositŭ nimicŭ, aşa că în urmă s'a cerutŭ intervenirea gendarmilorŭ. La finea sluşbei, când Ungurii eşiră din biserică, Sêrbii grupaţĭ la unŭ locŭ cu toţii îi întêmpinară cu înjurăturĭ, batjocurirĭ şi cu sburăturĭ de petri; unŭ copilŭ fù lovitŭ în capŭ aşa că îndată îlŭ năpădi sângele. Gendarmii au arestatŭ douĕ femei sêrbe şi pe celŭ ce a spartŭ capulŭ băiatului ungurŭ. In dina următóre, sluşba mică, care avea sĕ se sĕvêrşéscă în limba germană, se sĕvêrşi érăşĭ în limba ungurescă. Germanii vĕdêndŭ acésta eşiră afară din biserică şi cu atâta lucrulŭ s'a isprăvitŭ. Faţă cu aceştia nu s'a mai provocatŭ intervenirea gendarmilorŭ“.

Şi în locŭ sĕ tragă la rĕspundere şi sĕ céră pedepsirea urditorilorŭ acestei triste scene, ce a fostŭ provocată prin aceea, că comunităţii bisericescĭ germane şi sêrbescĭ i-s'a încălcatŭ dreptulŭ limbei în biserică, foile ungurescĭ cerŭ în gura mare aspra pedepsire a Sêrbilorŭ şi a Germanilorŭ din Ercsi, adecă totŭ a „hoţilorŭ“ de păgubaşĭ, dicêndŭ, cum cetimŭ în „Erdely Hirado“ din Clujiu, între altele:

„Faţă cu unŭ poporŭ atâtŭ de fanaticŭ, care îşĭ uită chiar şi de cinstea cuvenită cătră casa lui Dumnedeu, numai pentru ca sĕ pótă face demonstraţii în contra maghiarimei, faţă cu unŭ asemenea poporŭ nicĭ cele mai aspre mĕsurĭ nu suntŭ severe.“

Nu luămŭ măcarŭ odată o fóiă ungurescă în mână, ca sĕ nu cetimŭ, că „agitatorii“ nemaghiarĭ aţiţă poporulŭ. Ei bine, întrebămŭ acum: óre totŭ aceştĭ agitatorĭ suntŭ de vină pentru turburarea din Ercsi? Şi décă nu ei suntŭ de vină, cum se póte, ca o nelegiuire sĕvêrşită faţă cu limba maternă a unei populaţiunĭ nemaghiare, o nelegiuire ce a produsŭ unŭ asemenea tristŭ resultatŭ, sĕ rĕmână nepedepsită? Cum se póte ca totŭ numai cetăţenii nemaghiarĭ, carĭ suntŭ stăpânĭ pe biserica lorŭ şi au dreptulŭ de a audi în limba lorŭ maternă sluşba întru mărirea lui Dumnedeu, sĕ fiă ameninţaţĭ cu cea mai aspră pedepsire pentru o turburare ce au provocat'o uneltirile de maghiarisare ale şoviniştilorŭ ungurĭ?

Décă, descriindu-se cele petrecute în Ercsi, nu s'ar fi făcutŭ amintire de limba ungurescă, amŭ fi fostŭ seduşĭ a crede, că acestea se sĕvêrşescŭ într'o comună de prin Litvania ori Liflanda, şi amŭ fi fostŭ seduşĭ totŭ numai de foile ungurescĭ şi de şoviniştii şi agitatorii ungurĭ, carĭ atâtŭ de desŭ strigă despre rusificare violentă în provinciile baltice din partea absolutisticei şi despoticei Rusiĭ.

Dér aşa ţipetulŭ foilorŭ ungurescĭ de-a se pedepsi Sêrbii şi Germanii, carĭ se opunŭ maghiarisărei bisericei lorŭ şi prin ea şi a naţionalităţilorŭ, ne mântuesce de orĭ-ce seducere, sciindŭ bine că aceste fapte se sĕvêrşescŭ sub „liberalulŭ“ şi „constituţionalulŭ“ regimŭ alŭ lui Tisza.

Şi sĕmĕnândŭ ca ou cu ou faptele sĕvêrşite de acestŭ regimŭ în interesulŭ maghiarisărei, cu faptele sĕvêrşite în absolutistica şi despotica Rusiă în interesulŭ rusificărei, ne putemŭ esplica fórte uşorŭ, de ce în dilele din urmă foile rusescĭ numeu pe ministrulŭ Tisza şi regimulŭ sĕu — *liberalŭ*.

Nu le-ar mai rĕmâne celorŭ din Pesta decâtŭ sĕ céră celorŭ din Petersburg în darŭ o bucăţică de Siberiă, ca astfelŭ sĕ se împlinéscă dorinţa foilorŭ ungurescĭ, de a se pedepsi cu cea mai aspră pedépsă aceia în contra cărora se sĕvêrşescŭ încălcările nelegiuite de maghiarisare până şi în sfânta casă a lui Dumnedeu, în biserică.

Dér o vorbă dice: cine sĕmĕnă vêntŭ, culege furtună. Şoviniştii în órba lorŭ cutezanţă au trecutŭ peste orĭ-ce margine, fără sĕ se gândéscă, în pornirea lorŭ neno-

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

Regele Milanŭ.

(Urmare.)

Anii regenţei trecură, Milanŭ deveni maiorenŭ. Destulŭ de multŭ a doritŭ elŭ în impacienţa sa juvenilă sosirea acestui momentŭ. In cele din urmă póte sĕ domnéscă şi ca domnŭ dispune cu consciinţă de sine. Modesta bună-stare în care trăescŭ supuşii sĕi nu-i e de ajunsŭ; elŭ voesce sĕ aibă unŭ poporŭ bogatŭ, care sĕ lege douĕ lumĭ: a Orientului cu a Apusului. Problema ce şĭ-o pune póte nu este mai mare decâtŭ talentulŭ sĕu, de sigurŭ însĕ maĭ mare decâtŭ puterea sa. Elŭ provócă cele mai sĕlbatice contraste; tóte în ţéră — şi mai întâi situaţia financiară — începŭ a se clătina. Clerulŭ 'i se opune mai tare. Fiindŭ vorba de a se lua o taxă pentru functiunĭ bisericescĭ, nu dela preotŭ însu-şĭ, ci dela acela, în favórea căruia avea sĕ se sĕvîrşéscă actulŭ piosŭ, popii începură sĕ strige că Milanŭ strică viéţa poporului sêrbescŭ, că vatĕmă tradiţiunile mai amarŭ decâtŭ Turculŭ. Guvernulŭ decide ca sĕ se destitue Metropolitulŭ Mihailŭ, alŭ caruia esemplu a agitatŭ ţéra. Spre nĕcasulŭ ministrilorŭ, metropolitulŭ îşĭ câştigă unŭ protectorŭ mai înaltŭ; Ţarulŭ intervine şi se rógă pentru agraţiarea Archiepiscopului. Milanŭ, unŭ spiritŭ neînduplecatŭ, cutéză a refusa acéstă pretensiune. „'Mĭ pare rĕu“ — telegrafià elŭ la Petersburgŭ — „că nu potŭ sĕsatisfacŭ dorinţei Maj. Sale, voinţa împĕrătéscă s'a esprimatŭ prea târdiu. Decretulŭ de destituire pentru Archiepiscopŭ era deja subsemnatŭ; era imposibilŭ de a lua disposiţia îndĕrĕtŭ.“ — „Acésta 'i va strica multŭ“, îşĭ şoptiau cei precauţĭ din ţéră, — „elŭ va da încurêndŭ îndĕrĕtŭ.“ Milan părea că nicĭ nu viséză de asemenea pericolŭ. Elŭ credea, că stă sub zodia norocului; poeţii curţii sale 'i cântau „că cu tóte luptele elŭ va păşi totŭ printre florĭ“, căcĭ numai cu puţinŭ înainte calea vieţii sale se'ntêlnì cu aceea a ficei de boerŭ Natalia de Keczko.

Elŭ o vĕdù mai întâi în străinătate, la unŭ balŭ în Parisŭ. Din jurulŭ ei indiferentŭ rĕsărea lumina capului ei, în care natura zugrăvì cele mai frumóse trăsurĭ. Puţinŭ îi păsa, că o curta unŭ amicŭ, unŭ sublocotenentŭ, ca cei mai mulţĭ oficerĭ tinerĭ: sĕracŭ, cavalerescŭ şi fără gloriă. Natalia e frumósă, natura ei excentrică o face şi mai atrăgĕtóre; ea este — bogată; farmeculŭ ei îmbată pe Milanŭ cu totulŭ. Câteva sĕptĕmânĭ şi mâna sa póte sĕ se atingă mai multŭ decâtŭ fugitivŭ de a ei, gura ei 'i şoptesce cuvinte intime. Milanŭ şi Natalia suntŭ în ajunulŭ logodnei. Amicabile prospecte îlŭ conducŭ în căsĕtoria sa; după câtva timpŭ se aşédă norĭ înaintea fericirei sale. Princesa se arată fórte mănióså, când soţulŭ ei, în foculŭ pasiunei orientale, uită din când în când că a depusŭ jurămêntulŭ de credinţă. Intr'o diminéţă ea alérgă aşa de iute, cum o puteau duce micile ei picióre din conacŭ în locuinţa unuia din miniştri. Acesta vĕduse pănă acuma pe Natalia numai veselă şi rîdêndŭ şi este surprinsŭ de a vedé la elŭ pe înalta dómnă ca pe o fugară într'o toaletă de diminéţă, ce se vedea că şĭ-a luat'o în grabă, cu lacrimĭ în ochĭ, cu obrajii roşii şi tremurândŭ în totŭ corpulŭ.

„Voiu sĕ mĕ ducŭ de aicĭ“, strigà ea, „sĕ fugŭ din lumea acésta uşóră de minte! Am dovedĭ, că mĭ-e necredinciosŭ, legătura nóstră trebue sĕ se rupă.“ Precauţiunĭ şi consideraţiunĭ de curte se punŭ în mişcare, sĕ afle modulŭ de a mijlocì, de a împedeca divorţulŭ ce-lŭ dorea atuncĭ princesa. Cu tóte acestea între bărbatŭ şi femeiă nu s'a mai pututŭ restabilì pacea; ei credeau că pórtă lanţurĭ când trebuia sĕ mérgă unulŭ lângă altulŭ.

Mai mulţĭ anĭ a duratŭ acéstă posomorîtă disonanţă. Milanŭ estinse marginile imperiului sĕu, elŭ îşĭ puse coróna regală pe capŭ, elŭ transformà conaculŭ simplu şi necioplitŭ alŭ părinţilorŭ sei într'unŭ mândru castelŭ. — Fericirea însĕ îlŭ ocolia. De-odată se dedù alarmă în ţéră, revoluţia dela Filipopolŭ isbucnise vechia duşmăniă între Sêrbĭ şi Bulgarĭ se deşteptà. Deodată 'i se părea fiăcărui omŭ politicŭ în Belgradŭ, că vecinulŭ ostilŭ are intenţiunea de a câştiga Pirotulŭ şi Vrania şi de a pretinde teritoriulŭ mărginaşŭ pănă la Morava. Rĕsboiulŭ începù. Din nenorocire pentru tinerulŭ regatŭ socotéla se dovedì falsă; patima ce străbătuse Serbia dispărù iute; trupele se bătură ca nisce mercenarĭ rĕu plătiţĭ, încrederea şi devotamentulŭ cătră conducĕtorĭ scădeau în fiă-care di totŭ mai multŭ. In Belgradŭ se simţiau ca pe o mare furtunósă; o grabnică şi gróznică peire ameninţa dinastia.

Unde era salvatorulŭ, care putea sĕ aducă ajutorŭ?! Regele era cu Garaşanin în Nişŭ, ceialalţĭ ministri rĕmaserĕ

rocită, că adĭ consciinţa naţională a Nemaghiarilorŭ nu va fi în stare nicĭ o putere omenéscă a-o ucide.

Din dieta unguréscă.

In şedinţa dela 26 Martie, după ce au mai vorbitŭ doi deputaţĭ la § 25, toţĭ ceilalţĭ vorbitorĭ prenotaţĭ au cerutŭ sĕ fiă şterşĭ din listă şi aşa după o desbatere de o lună de ḑile, în care au vorbitŭ 97 de inşĭ, preşedintele încheiă discuţiunea asupra § 25. Cei doi vorbitorĭ au fostŭ:

Emericŭ *Uray* vorbi fórte violentŭ despre tratarea rea a voluntarilorŭ în armata comună. Cere sĕ fiă esaminaţĭ de oficerĭ honvedĭ. Ministru-preşedinte Tisza sĕmĕnă Tisei. Amêndoi au unŭ cursŭ sucitŭ şi pricinuescŭ mai multŭ pagubă decâtŭ folosŭ. Reconstruirea cabinetului, ce se face acum, e o adevĕrată politică de tenia (vermele „panclica“); i-se taie membrele, dér capulŭ rĕmâne. „Naţiunea va îngriji, ca sĕ dispară şi capulŭ.

Contele Gabrielŭ *Karolyi* îşĭ mărturisi pe faţă antipatia sa pentru Austria, ce a supt'o deodată cu luptele mamei. Ar fi mai bine, décă s'ar cufunda în mare. Tisza póte sĕ se ducă, ca sĕ'mpace ţéra; bucurosŭ i-se vorŭ vota pe viéţa leturile ce le are acum şi chiar cei doi cai albĭ, cu carĭ a sburatŭ la Buda dinaintea iubirei poporului. Nicĭ unŭ Ungurŭ sĕ nu priméscă port-epée-ulŭ dela împĕratulŭ austriacŭ în limba germană.

Urmă apoi larmă. Raportorulŭ Münnich vrú sĕ vorbéscă, oposiţia cerŭ sĕ renunţe la cuvêntŭ şi îi strigă „Hoch“ şi „Zjivio“. Gajary vorbi pentru maioritate, ḑicêndŭ că alegerile au doveditŭ, cum că naţiunea se adună împrejurulŭ guvernului. Oposiţia din contră, numai suspicioneză, aţîţă, dér nu dovedesce nimicŭ. Larmă grozavă se ridică, care ţinŭ câteva minute, şi strigăte de „abzug Bettelhiem“, (aşa-i ḑice oposiţia lui Gajary), „Josŭ“, „Hoch“. „Nu vremŭ s'audimŭ pe Bettelheim“. Preşedintele sună, drépta lărmuesce şi ea. Gajary, isprăvindu'şĭ vorbirea, e întêmpinatŭ de oposiţiă cu „Hoch, hoch! Gratulaţĭ d-lui Bettelheim!“ (cătră drépta).

Ministrulŭ de honvedĭ *Fejervary* se ridică sĕ rectifice aserţiunile deputaţilorŭ oposiţionalĭ în privinţa colonelului Zathureczky. Acestŭ colonelŭ, ḑise ministrulŭ, nu 'şĭ-a făcutŭ datoria. (Contradicerĭ în stânga estremă şi strigăte: Fiind-că era Ungurŭ?) Regimentulŭ sub comanda sa era în regresŭ. Toţĭ câţĭ îlŭ cunosceau pe Zatureczky spuneau, că e trupesce şi sufletesce slăbitŭ. (Mare mişcare în stânga estremă.? I-s'a spusŭ decĭ sĕ se retragă. Amărîtŭ de acésta, s'a plânsŭ că e persecutatŭ fiindcă e Ungurŭ, unŭ lucru de care 40 de anĭ nu s'a plânsŭ. (Mare larmă.) Suntŭ mulţĭ Ungurĭ în armată în posiţiă superióră, dér o asemenea plângere nu esistă. (Contradicerĭ şi mişcare în stânga.) Acésta am spus'o, pentru ca sĕ nu fiă indusă în erore opinia publică.

Cu acésta s'au terminatŭ desbaterile asupra §§ 24 şi 25. Aceştĭ paragrafi au fostŭ votaţĭ în acéstă şedinţă cu mare majoritate, în textulŭ lorŭ originalŭ cu moţiunea lui Gajary. Oposiţia strigă: Asta-i ruşine! Hoch, hoch, hoch!“ Drépta începŭ şi ea a lărmui. Astfelŭ în strigăte de: Ruşine! Hoch! se termină şedinţa.

SCIRILE ḐILEI.

Agiulŭ aurului a cădutŭ, scrie „Curier. Fin.“, la 0.25 banĭ la sută, încurajatŭ în acestŭ rolŭ de redeschiderea navigaţiunei pe Dunăre, care a readusŭ mişcarea şi viéţa în porturile române. Proiectele de legĭ financiare şi monetare, precum şi bugetulŭ aflatŭ pe biroulŭ camerei, n'au fostŭ încă votate; lumea e nemulţumită de puţina activitate ce desfăşură Camera; poimâne expiră sesiunea extraordinară şi din causa legilorŭ financiare, ea va fi din nou prelungită până la 1 Aprilie. Décă celŭ puţinŭ ar fi mai fructuóse aceste 15 ḑile după ce s'au perdutŭ lunĭ întregĭ fără sĕ se dea ţĕrii alta, decâtŭ legea vênḑĕrei bunurilorŭ statului, şi aceea a retragerei biletelorŭ hypotecare.

***

O nouă virtute. La premiulŭ ungurescŭ „Karatsonyi“ pentru virtute au concuratŭ trei fete. Şi sciţĭ ce se vorbesce? Că nu se va da premiulŭ nicĭ unei aspirante, fiindcă nicĭ una nu posede o „virtute“, nu sciu ungurésce! Apoi sĕ nu pufnescĭ de risŭ?

***

Focŭ. In Vâlcăŭ, comit. Cojocnei, au suferitŭ 9 familii, cărora li-au arsŭ edificiile economice, o pagubă de 10,000 fl.

***

Postŭ de magistru postalŭ e de ocupatŭ în Aschilău-micŭ, pe lângă contractŭ şi cauţiune de 100 fl. Léfa e 150 fl. pe anŭ. 40 fl. cheltuelĭ de cancelariă, 12 fl. de distribuire şi unŭ pauşalŭ de espedatŭ ce se va stabili ulteriorŭ. Căruţa poştii va circula între Aşchileu şi Hida. Petiţiile se adreséză la direcţiunea poştală din Sibiiu.

***

Opritŭ de poliţiă. Alaltăerĭ séră s'a produsŭ în restaurantulŭ „Fleischer et Comp.“ unŭ óre-care Arnold Löwy, „impressario şi directorŭ alŭ celui dintâiu orfeu-călĕtorŭ (ambulantŭ) internaţionalŭ“. Prestaţiunile acestui „impresariu şi directorŭ“ necorĕspondêndŭ reclamei celei marĭ, poliţia i-a detrasŭ încuviinţarea d'a se mai produce, şi acésta în interesulŭ publicului.

***

Indigenaţĭ. S'a votatŭ Sâmbătă de camerile române indigenatele d-lorŭ C. Cristodorŭ, Sabinŭ Hodoşŭ (Românŭ din Transilvania), Dr. Sig. Steinner (evreu). Alexe Căciulă (Românŭ ardeleanu), Ferd. Bitner (Sasŭ din Braşovŭ), Nic. I. Dragoşŭ (Românŭ transilvăneanŭ, Săcele), M. Nijnicŭ şi altele.

***

Asfixiată. Ivindu-se focŭ într'o odaiă din Mönchhof Nr. 4 în Sibiiu, proprietara casei d-şóra Iohanna Liszt a inspiratŭ atâtŭ de multŭ fumŭ, încâtŭ pe lângă totŭ ajutorulŭ medicalŭ a muritŭ.

Imbunetăţirea sórtei ţeranilorŭ în România.

(Urmare).

Totŭ în vremea aceea Moldovenii au dobênditŭ ca Domnŭ pe bunulŭ şi liberalulŭ domnŭ Grigorie Ghica. In Moldova n'a fostŭ revoluţiune socială; dér şi acolo era unŭ grupŭ de liberalĭ. Ei nu puteau sĕ stea indiferenţĭ la ideile liberale ce isbucnise în România în privinţa reformei sórtei ţĕranilorŭ. In capulŭ acestora era Grigorie Ghica, şi elŭ devenise acum domnŭ. Elŭ dér, ajunsŭ în capulŭ ţĕrei, nu putea sĕ nu împlinéscă o reformă liberală în privinţa ţĕranilorŭ. Se decretă dér în 1850 o lege rurală menită de a modifica multe disposiţiunĭ din cuprinderea regulamentului organicŭ privitóre la relaţiunile dintre stăpânii de moşii şi cultivatorii. Totŭ atuncĭ se decretă şi în ţéra româneśca o nouă lege rurală. Dér câtă deosebire între aceste două legiuirĭ! Legea din Moldova era o lege de progresŭ; legea din Valahia era o lege de reacţiune.

Vodă Grigorie Ghica era şefulŭ nostru, alŭ liberalilorŭ; elŭ, deşi nu credea momentulŭ oportunŭ, şi atêrnatŭ de Rusia şi Turcia, de a rosti ultimulŭ cuvêntŭ ḑisŭ numai la 1864, a făcutŭ o lege menită de a pregăti legea lui Cuza. Decretulŭ sĕu din 1850 decreta, că pămênturile carĭ se stăpâneau de ţĕranĭ nu puteau sĕ fie luate din mânile ţĕranilorŭ, ci ele constituiau ţarinele ţĕrănescĭ şi ca atarĭ se vorŭ deosebi de pămênturile boierescĭ şi se vorŭ încungiura prin şanţurĭ. Astfelŭ dela 1850 până la 1864 pămênturile ţĕranilorŭ, bine determinate, au devenitŭ o adevĕrată proprietate în mâna lorŭ, supusă numai unei clăcĭ érăşĭ regulamentate ca unŭ embaticŭ perpetuu.

Nu tot astfelŭ s'a urmatŭ în ţéra Românéscă. Aicĭ decretulŭ lui Barbu Ştirbei era o lege de plină reacţiune, destinată mai alesŭ de a şterge din legislaţiunea ţĕrei, din înseşĭ moravurile şi tradiţiunile ţĕrei, orĭ ce dreptŭ alŭ ţĕranilorŭ asupra pămêntului lucratŭ şi stăpânitŭ de elŭ. Decretului ḑicea: Ţĕranulŭ nu are nicĭ unŭ dreptŭ asupra pămêntului ce'lŭ lucréză; elŭ nu are verĭ-unŭ dreptŭ nicĭ asupra locului casei sale. El nu este de locŭ embaticarŭ, cum îlŭ califica codulŭ Caragea; elŭ nu este decât unŭ chiriaşŭ.

Şi asfelŭ, pentru întêia dată acestŭ cuvêntŭ venia de îmbogăţia dicţionarulŭ limbei nóstre şi schimba condiţiunea seculară a locuitorilorŭ ţĕranĭ.

Aşa dér ţĕranii, talpa ţĕrii, în ţéra lorŭ nu mai erau decâtŭ simpli chiriaşĭ; dér totŭ ei, şi chiarŭ până astăḑĭ, nu primiseră din vremea fanarioţilorŭ unŭ altŭ nume şi mai revoltătorŭ? Au, cuvêntulŭ de *βλάχος*, în limba arendaşilorŭ grecĭ, nu este sinonimŭ cu terminulŭ de clăcaşŭ? Nu ḑicŭ ei: „*ἔχω τόσους βλάχους εἰς τὸ μόνλκη?*“ am atâţĭ clăcaşĭ pe moşie? Dér în timpurile mai de multŭ cuvêntulŭ gloriosŭ de Românŭ nu devenise sinonimŭ cu cuvêntulŭ de *servŭ?* Şi nu găsimŭ în vechile documente acéstă frasă revoltătóre: „Noi, cutare şi cutară, aşedaţĭ pe moşia lui jupânŭ....., împovĕraţĭ de nevoi ne-am vêndutŭ *Românii*, cu femeia şi cu copiii, ca sĕ fimŭ ai noştri?“ In Moldova celŭ puţinŭ servii, lipsiţĭ de pămêntŭ, *plebae adscripti*, se numeau vecinii.

Decretulŭ lui Ştirbei mai da dreptŭ fiecărui stăpânŭ de moşie ca la orice catagrafiă, adecă recensĕmêntulŭ populaţiunei, făcută din cincĭ în cincĭ anĭ, sĕ isgonéscă de pe moşiă orĭ-ce numĕrŭ de săteni ar voi.

La 1863, când am fostŭ chematŭ de Domnulŭ Cuza sĕ formezŭ unŭ nou ministerŭ, m'am găsitŭ în faţa unui actŭ, care era permisŭ de legea lui Ştirbeiu, dér pe care eu, deprinsŭ cu legea lui Grigorie Ghica, îlŭ găsii monstruosŭ: Unŭ ţĕranŭ, aşeḑatŭ pe moşia unui mare proprietarŭ, căduse în disgraţia acestuia, fiind-că era celŭ mai colţosŭ la sĕvĕrşirea tocmelilorŭ cu stăpânulŭ, şi era elŭ bănuitŭ că împedeca pe ţĕranĭ de a face învoielĭ. Acelŭ ţĕranŭ într'o bună diminéţă se treḑi cu mai mulţĭ isprăvnicei şi slugĭ boerescĭ, carĭ l'au luat, l'au pusŭ în car cu miculŭ lui bagagiu şi împreună cu femeia şi cu copiii lui l'au scosŭ de pe moşiă; pe urmă aceştia au datŭ focŭ la casa, pătulŭlŭ şi grajdulŭ lui, şi unŭ plugŭ a venitŭ şi a arat loculŭ unde fusese casa ţĕrĕnéscă. Ţĕranulŭ a reclamatŭ la Domnŭ; o lungă corespondenţă a urmatŭ. După multŭ timpŭ, predecesorulŭ meu, D. Nicolae Creţulescu, găsindŭ fapta nedréptă, a hotărîtŭ că 7000 lei vechĭ se cuvenea a se da ţĕranului isgonitŭ dreptŭ despăgubire. Dér şi acésta n'am putut'o îndeplini decâtŭ dândŭ ordinŭ ca mobilele marelui proprietarŭ sĕ se vêndă pe piaţa satului. Astfelŭ numai am scăpatŭ pe vodă Cuza de jalbele şi lacrimile ţĕranului, care diminéţă îlŭ urmărea pe stradele Bucurescilorŭ, cerêndu-i în genunchĭ sĕ-i facă dreptate.

O asemenea stare de lucrurĭ, Domnii mei, putea sĕ aducă pace? Nu era cu putinţă; era vrajba între acele două classe, cele mai numĕróse şi mai interesante: Proprietarii marĭ şi ţĕranii.

Disposiţiunile tratatului de Parisŭ carĭ instituiau adunările ad-hoc, menite de a consulta tóte clasele naţiunei române în privinţa viitórei organisaţiunĭ a principatelorŭ ajunsérǎ şi la cunoscinţa ţĕranilorŭ. Prin deputaţii lorŭ ei aflară că au sĕ fiă chemaţĭ a spune areopagului europénŭ părerile lorŭ, vederile lorŭ despre îmbunĕtăţirea sórtei lorŭ. Ţĕranii pe atuncĭ nu cerau pămênturĭ; ei aveau a cere ceva mai multŭ, libertatea muncei, libertatea braţelorŭ, desfiinţarea clăcei.

In divanulŭ ad-hoc la Moldova acésta a fostŭ temelia cererilorŭ ţĕranilorŭ. Partidulŭ liberalŭ era cu totulŭ de acordŭ pentru desfiinţarea clăcei; însĕ în privirea modului despăgubirei proprietarilorŭ opiniunile erau despărţite. Unŭ grupŭ, acelŭ moderatŭ, voia ca proprietarii, pentru unŭ casŭ de utilitate publică, sĕ fiă datorĭ a vinde ţĕranilorŭ pămêntŭ. In capulŭ acestui grupŭ era Costache Negri, care numai socialistŭ nu era şi care totuşĭ susţinea o teoriă cu totulŭ socialistă; elŭ făcu o propunere ca sĕ se vêndă ţĕranilorŭ pămênturĭ ca pentru causă de utilitate publică. Liberalii înaintaţĭ nu primeau acéstă propunere, care adoptată, ar fi pusŭ tóte moşiile la disposiţiunea muncitorilorŭ cu voia sĕu fără voia marilorŭ proprietarĭ. Aceştĭ liberalĭ ḑiceau: Periculos este de a primi acéstă propunere. Dreptŭ basă a despăgubirei sĕ primimŭ valórea sumei. Odată munca devenită liberă prin însuşĭ acésta devine liberă şi marea proprietate. In capulŭ alŭ doilea grupŭ era repausatulŭ Mălinescu. Elŭ ḑicea: Nu primimŭ ca sĕ se céră plata pămêntului căcĭ pămêntulŭ este alŭ lui; elŭ este supusŭ numai clăcei şi boierescului. Ceremŭ dér ca ţĕranii sĕ plătéscă nu pămêntulŭ, ci claca. Acéstă soluţiune este şi dréptă în interesulŭ ţĕranilorŭ şi stăpânilorŭ de moşii. Claca odată desfiinţată, conflictulŭ dintre proprietarii de moşii şi ţĕranĭ nu va mai reveni; căcĭ şi unii şi alţii vorŭ fi liberaţĭ de orĭ-ce legăturĭ, de orĭ-ce servitudinĭ ale unora cătră ceialalţĭ. Libere braţele, libere moşiile. Nu este totŭ aşa şi cu soluţiunea prin vênḑare de pămêntŭ. Cine ar puté sĕ oprécă a doua, a trea generaţiune de ţĕranĭ, fără pămêntŭ, a nu se intemeia pe întêia improprietărire, pe darea întêia de pămêntŭ, a nu cere marĭ pămênturĭ pentru casurĭ de utilitate publică?

In divanulŭ ad-hoc o soluţiune positivă nu se putea da, ci numai a se exprima o dorinţă. Acésta fù, ca era utilŭ ca la viitórea organisaţiune şi ţĕranii sĕ fiă emancipaţĭ prin o dréptă despăgubire a vechilorŭ stăpânĭ de moşiă.

Impregiurulŭ acestei dorinţe s'au învîrtitŭ discuţiunile şi preocupările proprietarilorŭ marĭ şi acele ale ţĕranilorŭ, până ce se aplică o a doua convenţiune de Parisŭ privitóre la organisaţiunea principatelorŭ române. Intr'acestŭ timpŭ se făcŭ îndoită alegere de d-nŭ, şi în curêndŭ apoi se şi întocmi comisiunea centrală din Focşaui şi dinaintea ei veni cestiunea ţĕrănéscă.

La acéstă comisiune conservatorii erau în maioritate, şi, cu tóte opunerile liberalilorŭ, proiectulŭ votatŭ de maioritatea comisiunei da, dreptŭ soluţiune a cestiunei, îndatorirea stăpânilorŭ de a

---

în capitală. Intr'o diminéţă, în 14 Novembre st. v. 1885, se adună guvernulŭ la porunca telegrafică a regelui la o consultare. Milanŭ doria, ca întregulŭ cabinetŭ sĕ vină îndată la Nişŭ. Acestŭ ordinŭ strictŭ şi totuşĭ neclarŭ deşteptă în guvernŭ o penibilă sensaţiune. Ministrii începură se dispute despre aceea ce póte voi regele, când étă că sosesce unŭ funcţionarŭ, care abia rĕsuflândŭ aduse scirea, că corespondentulŭ diarului „Times“ ar fi aflatŭ, că regele se pórtă cu ideı de abdicare. „Acésta n'ar fi nicĭ o speranţă într'o fericită soluţiune a lucrurilor“, declarară ministrii, „acésta ar aduce cu sine numai nouĕ încurcătorĭ“. In grabă se cumpăniră tóte *pro* şi *contra*. Era vorba că plecarea întregului cabinetŭ ar zăpăci şi mai multŭ spiritele descuragiate, cum era temere, şi de aceea hotărîră de a combate abdicaţiunea, de a nu da ascultare ordinului regelui spre a merge la Nişŭ.

Câteva momente mai târḑiu merseră ministrii la regina. Acésta îi primi; ea zăcea pe o canapea avêndŭ înfăşuratŭ frumosulŭ ei capŭ cu compresse de ghiaţă. Piciórele ei erau acoperite cu unŭ şalŭ.

Când intrară ministrii, ea rĕsfoia melancolicŭ în scrisorĭ şi gazete. „Vedeţĭ“, — ḑise ea cu impacienţă cătră ei — „sunt bolnavă! Ce este? Intêmplatu-s'a vre-o nouă nenorocire“?! Ministrii raportară despre ordinulŭ regelui, ca şi despre decisiunea, ce credură de lipsă a-o lua. „O, acésta aţĭ nimerit'o rĕu“! strigă ea tare. „Trebue sĕ călĕtoriţĭ şi eu vĕ voiu acompania“. — „Unŭ asemenea pasŭ“, declarară membrii guvernului, ar costa pe ţéră şi pe dinastiă marĭ jertfe. — „Vedeţĭ mai negru decâtŭ ar trebui“ — rĕspunse regina, „eu îmĭ voiu face datoria décă nu astăḑĭ, mâne“.

— „N'o veţĭ face nicĭ mâne“! îi replică 'unulŭ din ministri; totŭ ce putemŭ concede este, ca doi dintre noi sĕ călĕtoréscă la regele“. — Regina tăcŭ şi se puse pe gândurĭ. După o mică pausă ḑise: „Bine dér, mĕ învoescŭ, voescŭ ca Rayovicĭ şi Petrovicĭ sĕ ia misiunea asupră-şĭ“. Ea făcŭ semnŭ şi ministrii fură dimişĭ. După 2 césurĭ plecară cei 2 delegaţĭ. Imediatŭ înaintea plecărei loru apărŭ la ei ministrulŭ de culte la însărcinarea reginei: „Maiestatea Sa vĕ trimite salutare şi bune urărĭ pentru călĕtoriă; sĕ nu uitaţĭ, că încă mai este unŭ Obrenovicĭ în lume“.

(Va urma.)

da țĕraniloră numai ună mică locă pentru casă și o jumĕtate pogonă de islază. Acéstă soluțiune se publică de comisiunea centrală în tótă țéra prin broșurĭ fără scirea și încuviințarea puterei executive.

Ințelegețĭ, D-loră, ce agitațiune s'a făcută între țĕrănime atuncĭ. Totă pe atuncĭ s'a făcută și unirea principateloră, și ar fi a vĕ duce prea departe, décă m'așĭ pune a vĕ desvĕli amĕnunțită manifestațiunea țĕrănéscă întêmplată la porțile Bucuresciloră în 24 Ianuarie 1862, ca spre a serba acéstă mare ḑi. Manifestațiunea a fostă înădușită prin împușcarea de sute de țĕranĭ și îngroparea loră în băligarulă grajduriloră de mahalale.

Inteiulă primă-ministru ală României-unite a fostă marele și ultimulă omă de Stată ală conservatoriloră, Barbu Catargiu; o ḑică acésta nu ca sĕ împuținEză meritulă aceloră conservatorĭ, carĭ trăescă, dér ca sĕ dau unui mare bărbată de Stată ceea-ce i se cuvine, căcĭ omulă a murită victima convicțiuniloră sale. Sub Barbu Catargiu venì îndată înaintea Cameriloră întrunite proiectulă de lege rurală, cum fusese votată de comisiunea centrală. O agitațiune grozavă fù atâtă în țéră, câtă și în Bucurescĭ. Proiectulă de lege dĕdù locă la discuțiunĭ lungĭ și violente. Elă fù votată cu micĭ îmbunĕtățirĭ, și causa țĕrănéscă fù sacrificată. Dér spiritele nu se calmară. Puterea executivă nu cuteză a întări hotărîrea Parlamentului; căcĭ numai prin sforțărĭ supra-umane se putea ține ordinea prin sate.

Intre acestea, Barbu Catargiu era ucisă chiar în pórta Metropoliei. Elă fù plânsă de tóte partidele; și când se votà o recompensă națională vĕduvei, fură liberalii carĭ ținură de onóre a subscrie cei dintêiu propunerea. Insĕ nicĭ repausatulă Arsachi, care succedà în ministeră lui Catargiu, nicĭ D. N. Crețulescu, care apoi formà ună ministeră ce ținù până la Noemvre 1863, nu se hotărîră a supune sancțiunei domnescĭ recompensa votată de Cameră în favórea vĕduvei ministrului asasinată; totă așa și legea rurală a rĕmasă neîntărită.

Insĕ a trebuită sĕ venimă noi liberalii la putere, pentru ca sĕ supunemă sancțiunei domnescĭ legea de recompensă d-nei Catargiu, ca sĕ așeḑămă și în Parlamentă bustulă lui Catargiu și apoi sĕ înfățișămă și Camerei ună nou proiectă de lege mai dreptă pentru țĕranĭ.

In de afară însĕ de Parlamentă emanciparea țĕraniloră era obiectulă preocupațiuniloră tuturoră ómeniloră, carĭ se ocupau cu afacerile publice, conservatorii și liberalii, bĕtrânĭ și tinerĭ: In casele repausatului Iancu Cantacuzino, noi țineamă întrunirile nóstre. Erau la aceste întrunirĭ Ioană Cantacuzino, repausatulă Bozianu, D. Vernescu, Costache Rosetti, frații Brătianu și Golescii și eu.

D. G. Vernescu: Și Panu.

D. M. Kogălniceanu: Așa este!

(Va urma.)

Academia Română.

Sesiunea generală din anulă 1889.

Raportulă secretarului generală asupra lucrăriloră făcute în anulă 1888—89.

VI Donațiunĭ, legate și fondurĭ,

(Urmare).

„2. Acestă capitală va face parte din averea Academiei, va purta denumirea de „Fondulă Princesa Alina Știrbeiu", va fi așeḑatu totdéuna în efecte publice ale statului română, va rĕmâne în vecĭ neatinsă și se va administra de autoritatea legală a Academiei.

„Imĭ reservă însĕ, pe câtă timpă voiu trăi, de a mĕ folosi eu de venitulă anuală ală acestui capitală, adecă de cupónele de dobânḑĭ scăḑute ale efecteloră menționate mai susă, carĭ mi-se voră remite în fiecare semestru la scadența loră de cancelaria Academiei. Imĭ mai reservă, ca cumpĕrarea de efecte nouĕ în loculă efecteloră ce voră eși la sorțĭ în cursulă aniloră sĕ se facă cu participarea mea. Indată după mórtea mea însĕ, aceste reserve încetéză cu desĕvêrșire, și Academia va intra imediată în folosința venitului acestei donațiunĭ.

„3. Venitulă anuală ce acestă capitală va produce prin procentele lui după mórtea mea se va întrebuința în modulă hotărîtă prin acéstă donațiune și nu va putè căpĕta o altă destinațiune.

„Academia are însĕ dreptulă a face prelevările sale asupra acestui venită, fără ca ele sĕ pótă vre-o-dată trece peste norma actuală, adecă peste 15 procente a venitului.

„4. Venitulă capitalului menționată, după ce se voră scóte din elă prelevările Academiei, se va întrebuința în modulă următoră:

„a) Trei anĭ de-a rêndulă venitulă se va întrebuința pentru publicațiunea de documente de orĭ-ce natură, privitóre la istoria Româniloră.

„Acéstă publicațiune se va face după tóte cerințele artei diplomatice.

„Suma cu care se voră remunera acei învĕțațĭ, carĭ voră lucra sub autoritatea Academiei la acéstă publicațiune, nu va trece peste 2500 lei anuală și se va plăti proporțională după colile ce voră eși dela tipară, astfelă că d. e. venitulă fiindă de 10,000 lei, tipografia cerĕndă pentru o sută colĭ o plată de 7500 lei, remunerațiunea cólei va fi de 25 lei luațĭ din cei 2500 lei destinațĭ pentru acestă scopă.

„b) La fie-care ală patrulea ană dintr'ună ciclu de 12 anĭ venitulă se va întrebuința, în întregulă sĕu, pentru a se premia și a se tipări cea mai bună scriere românéscă privitóre la istoria națională, la religia și morala creștinéscă, la usulă școlariloră din școlile primare séu secundare. Scrierea va trebui sĕ aibă ună minimum de 30 cóle de tipară garmondă. Ea se va tipări în una mie exemplare, carĭ voră aparține autorului, fiindă acesta datoră a depune gratis la Academiă 200 exemplare.

„5. Premiile se voră decerne de Academiă conformă cu statutele ei constitutive.

„Publicațiunile menționate voră purta titlulă „Publicațiunile Fondului Princesa Alina Stirbei".

„6. Venitulu celoră trei anĭ ai publicațiunei de documente va trebui cheltuită pe deplină în fie-care ană, astfelă ca anuală sĕ iasă la lumină câte ună volumă.

„Venitulă anului de premiu, care prin neacordarea premiului va rĕmâne neatinsă, va mări fondulă generală ală donațiunei, după ce se voră fi întrebuințată 20 procente din elă pentru achisițiunĭ de documente istorice pentru Academiă.

„7. Inceputulă ciclului de premii va începe trei anĭ după mórtea mea cu o bună carte de lectură pentru scolile secundare. Acéstă carte va cuprinde în întêia parte descripțiunĭ ale naturei și ale puteriloră naturei, și în a doua parte narațiunĭ despre evenimente istorice însemnate și despre viéța bărbațiloră celoră marĭ ai națiunei române séu a altoră popóre. Descripțiunile séu narațiunile voră fi séu bucățĭ originale séu traducțiunĭ bine făcute. In totă casulă alegerea se va face din totă ce literatura românéscă séu streină posedă mai clasică și va avè în vedere desvoltarea iubirei naturei și a simțĕminteloră patriotice și virtuóse.

„Ciclulă va urma după trei alțĭ anĭ cu o scriere despre principiile morale și creștinescĭ, de care trebue sĕ se conducă părinții în educațiunea copiiloră loră. Acéstă scriere va arăta în modă metodică legile morale, care trebue sĕ conducă pe omă în viéță, și mijlócele ce trebue întrebuințate de părințĭ și de crescĕtorĭ, pentru ca germenii cerințeloră morale sĕ fie desvoltațĭ și întărițĭ treptată în inima copiiloră și a tinerimei, pentru ca voința acestora sĕ fie îndrumată cu constanță spre totă ce este bună și virtuosă, precum și spre îndeplinirea datoriiloră multiple ale omului, în fine pentru ca copii și tinerimea sĕ fie de timpuriu astfelă condușĭ, ca germenii celoră bune sĕ nu fie slăbițĭ într'înșii, ér germenii celoră rele sĕ nu fiă oploșițĭ și încuragiațĭ.

„In fine întêiulă ciclu de 12 anĭ se va termina după alțĭ trei anĭ cu istoria României dela fondarea Daciei până la finele secolului presentă pentru usulă și întărirea simțĕminteloră patriotice a tuturoră cetățeniloră. In acéstă istoriă trebue sĕ reiésă firulă conducĕtoră ală desvoltărei statului română, greutățile ce poporulă a avută de învinsă, suferințele ce a îndurată, efectele înfricoșate ale dominațiuniloră streine, luptele ce elă a purtată pentru a susține naționalitatea sa neatinsă, redeșteptarea némului românescă, dovedită prin luptele eroice interne și esterne susținute mai alesă dela începutulă secolului, încununată prin independența redobândită și regatulă înălțată de virtutea românéscă însășĭ, asigurată pentru vecie, precum va da Dumneḑeu, prin succesele și progresele ce poporulă va desevârși neîncetată.

„In ciclurile următóre de 12 anĭ Academia va fixa temele ce voră fi a se trata menținĕndu-se însĕ totdéuna în intențiunile esprimate de mine la articolele 4 și 7 ale presentului actă.

„Rogă pe Academia Română sĕ priméscă acéstă donațiune și sĕ o desvolte în cursulă aniloră cu aceeașĭ iubire pentru mărirea și întărirea patriei, cu care eu însa-mĭ o constituescă.

„Dată în Bucurescĭ în 22 Februarie st. v. anulă una-miiă-optă-sute-optă decĭ și nouă."

(Va urma.)

Literatură.

„Meseriașulă Română," foiă pentru învĕțătură și petrecere, întocmită pentru meseriașĭ și toțĭ iubitorii de meserii. Apare în Brașovă de 2 orĭ pe lună în mărime de câte o cólă și costă pe ană 1 fl. 20 cr., pe $^1/_2$ ană 60 cr.; pentru România pe 3 lunĭ 1 francă, pe ană 4 francĭ. Editoră și Redactoră: *Bartolomeiu Baiulescu*, președintele Reuniunei pentru sprijinirea meser. rom. în Brașovă. Nr. 5. dela 1 (13) Martie cuprinde: Numĕrulă măeștriloră comparată cu numĕrulă sodaliloră și urmările înmulțirei sodaliloră. — Cu ce s'au substituită banii? — Doi frațĭ (novelă). — Feliurite pentru meseriașĭ. — Scirĭ economice și industriale. — Multe și mĕrunte. — Diverse — Recepte folositóre. — Glume. — Concurse. — Anunță. — Têrgurile. — Nr. 6 dela 15 (27) Martie: Urmările îmulțirei sodaliloră. — O esposițiune plutitóre. — Minele de sare dela Vielitzca, — Țiganulă cu pușca (anecdotă poporală) de Th. D. Speranță. Feliurite pentru meseriașĭ, — Multe și mĕrunte. — Scirĭ economice și industriale. — Diverse. Recepte folositóre. — Glume. = Concurse. — Bibliografiă. — Anunțurĭ.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS"

(Serviciulu biuroului de coresp. din Pesta)

Berlină, 2 Aprilie. Impĕratulă venì directă aicĭ spre a gratula lui Bismark la ḑiua nascerei sale.

Berlină, 2 Aprilie. Primindă directoriulă societății centrale a industrialiloră germanĭ, Bismark îșĭ esprimà speranța în susținerea păcii. Prospectele favorabile voră contribuì ca sĕ pótă înainta desvoltarea muncei germane.

Wiesbaden, 8 Aprilie. Ducele de Nassau va pleca peste câteva ḑile directă la Luxemburgă.

Zürich, 2 Aprilie. Cercetarea in *afacerea fabricei de bombe* ce a fostă descoperită a avută ca resultată, că s'a dovedită în modă nendoios, că acéstă afacere stă în legătură cu nihilismulă. S'a ordonată a se face 13 arestărĭ nouĕ.

Nizza, 2 Aprilie. Regele de Württemberg a fostă cuprinsă de ună leșină mai îndelungată.

Parisă, 2 Aprilie. Ca urmașă ală procuratorului generală Bouchez a fostă numită advocatulă generală Beaurepaire(?)

Bucurescĭ, 2 Aprilie. In ședința de erĭ a camerei a cerută ministrulă de rĕsboiu 15 milióne lei pentru *continuarea lucrăriloră de fortificare.* Camera se va sfătuì astăḑĭ asupra acestei cererĭ.

DIVERSE.

Mortalitatea în Brasilia a devenită în timpulă din urmă fórte mare. Frigurile galbine bântue în Rio de Ianeiro cu vehemență încâtă jurnalele orașului raportéză câte 100—150 da casurĭ de mórte pe ḑi. Pe lângă acésta domnesce o căldură insuportabilă, sórele arde atâtă de puternică, încâtă mulțĭ ómenĭ s'au prăpădită de insolațiune. Totă se usucă, căcĭ de optă sĕptĕmânĭ n'a plouată de locă. Apa lipsesce totală, încâtă nu se pot face băi de locă (o trebuință necesară). Spălătoresele din orașă nu găsesc apă cu ce sĕ spele rufele, chiar apă de bĕută este puțină. Se spune, că tótă recolta din provincia Rio de Ianeiro este pierdută. In fiecare ḑi se vestescă focurĭ de pădurĭ. Bambusulă se usucă și cade. Plantele, care altădată erau în tótă splendórea loră, acum sunt uscate și acoperite cu prafă. Rîurĭ marĭ au secată.

Ună nasă mușcată. Din Chichinda mare i se scrie lui „Pester Lloyd": Țĕranulă deja bĕtrână Isarcu Danity din St.-Petru-sêrbescă avea o femeiă frumósă și tînĕră, care era adorată de mulțĭ bărbațĭ și junĭ din sată. Ea asculta totdéuna cu mare plăcere lingușirile loră, fără însĕ a deveni necredinciósă bărbatului sĕu. Bărbatulă însĕ credea în ceea ce i se părea și de multe orĭ se purta ca ună nebună. Inainte cu câteva ḑile se petrecù între cei doi căsătorițĭ érășĭ o scenă de gelosiă. In schimbulă vorbeloră femeia ḑise, că n'are ce face décă ea place fiecăruia. Acésta irità și mai tare pe bărbatulă gelosă. Elă se aruncà asupra nevestei, o îmbrățișà ca ună turbată și în momentulă următoră nenorocita cădù plină de sânge și leșinată la pămĕntă. Othello celă țĕrănescă îi mușcase nasulă. Femeia greu rănită fù dusă în spitală, ér bărbatulă ei în închisóre, unde îșĭ aștéptă pedépsa.

ULTIME SCIRĬ.

După disposițiile luate până acuma *Maiestatea Sa* va asista în anulă acesta la *manevrele de încheiere* a patru corpurĭ de armată și adecă mai întâiu la esercițiile corpului de armată din Grață, ce se voră face între 4 și 7, Septemvre, apoi la manevrele corpului din Timișóra, ce se voră face între 8 și 12 Septemvre în jurulă Aradului și în fine Maiestatea Sa cu mare suită va asista la manevrele marĭ a corpului de armată 9 din Iosefstadt și 10 din Brünn între 11 și 14 Septemvre.

Șefulă de secțiune *Szögyeny*, care a fostă chemată la Peșta ca sĕ priméscă postulă de ministru de interne s'a întorsă alaltăerĭ în Viena. Se asigură că tóte încercările de a-lă face sĕ între în cabinetulă Tisza au rĕmasă zadarnice.

Universitarii ungurĭ din *Clușiu* ținură o ședință, declarândă că junimea universitară n'a luată parte corporativă la *demonstrațiunile* de acolo, încâtă aceste s'au manifestată în fapte scandalóse și ilegale. Adunarea decise totodată ca universitarii se pórte în viitoră calpacurĭ.

Necrologă.

† Teodoră Buzană. Din Blașiu ni-se scrie: On. Redactiune! Bine-voițĭ a lua notă în „Gazetă" despre încetarea din viéță a tînĕrului *Teodoră Buzanu*, fostă studentă la universitatea din *Bucurescĭ*, și mortă în nóptea spre 30 Martie a. c. Decedatulă e de nascere din Ardélă, comuna *Chiciudiu*, unde i-s'au și astrucată rĕmășițele pământescĭ la 1 Aprilă l. c. Tînĕrulă I. Buzană era unulă dintre cei mai zeloșĭ tinerĭ și de aceea mórtea lui e regretată de: „foștii conșcolarĭ".

Editoră și Redactoră responsabilă:
Dr. Aurel Mureșianu.

Cursulŭ pieţeĭ Braşovŭ

din 2 Aprilie st. n. 1889.

Bancnote românescĭ	Cump.	9.50	Vênd.	9.53
Argintŭ românescŭ -	„	9.44	„	9.48
Napoleon-d'orĭ - - -	„	9.55	„	9.58
Lire turcescĭ - - -	„	10.84	„	10.88
Imperialĭ - - - -	„	9.84	„	9.88
Galbinĭ .	„	5.62	„	5.65
Scris. fonc. „Albina" 6%	„	101.—	„	—.—
„ „ „ 5%	„	98.50	„	99.—
Ruble rusescĭ - - -	„	127.—	„	128.—
Discontulŭ - - - -	6½—8% pe anŭ.			

Cursulŭ la bursa de Viena

din 1 Aprilie st. n. 1889.

Renta de aurŭ 4% - - - - - - -	103.—
Renta de hârtiă 5% - - - - - - -	94.90
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare -	145.40
Amortisarea datorieĭ căilorŭ ferate de ostŭ ungare (1-ma emisiune) - -	99.60
Amortisarea datorieĭ căilorŭ ferate de ostŭ ungare (2-a emisiune) - - -	120 —
Amortisarea datorieĭ căilorŭ ferate de ostŭ ungare (3-a emisiune) - -	115.50
Despăgubirea pentru dijma de vinŭ ungurescŭ - - - - - - - -	99.85
Imprumutulŭ cu premiulŭ ungurescŭ	144 50
Losurile pentru regularea Tiseĭ şi Seghedinuluĭ - - - - - - - - -	130.25
Bonurĭ rurale ungare - - - - - -	104.95
Bonurĭ cu clasa de sortare - - - -	104.95
Bonurĭ rurale Banatŭ-Timişŭ - - -	104.95
Bonurĭ cu cl. de sortare - - - -	104.95
Bonurĭ rurale transilvane - - - -	104.95
Bonurĭ croato-slavone - - - - -	104.50
Renta de hârtiă austriacă - - - -	83.95
Renta de argintŭ austriacă - - - -	84.75
Renta de aurŭ austriacă - - - - -	111.95
Losurĭ din 1860 - - - - - - - -	142.75
Acţiunile bănceĭ austro-ungare - -	894.—
Acţiunile bănceĭ de creditŭ ungar. -	310 75
Acţiunile bănceĭ de creditŭ austr. -	304.50
Galbenĭ împĕrătescĭ- - - - - - -	5.71
Napoleon-d'orĭ - - - - - - - - -	9.56½
Mărcĭ 100 împ. germane - - - -	59.15
Londra 10 Livres sterlinge - - - -	121.25

Sosirea şi plecarea trenurilorŭ şi postelorŭ în Braşovŭ.

I. Plecarea trenurilorŭ:

1. Dela Braşovŭ la Pesta

Trenulŭ de persóne Nr. 307: 7 óre 10 de minute séra.
Trenulŭ mixtŭ Nr. 315: 4 óre 10 minute diminéţa.

2. Dela Braşovŭ la Bucuresci:

Trenulŭ mixtŭ Nr, 318: 1 oră 55 minute după amédĭ.

II. Sosirea trenurilorŭ:

1. Dela Pesta la Braşovŭ:

Trenulŭ de persóne Nr. 308: 9 óre 46 minute înainte de amédĭ.
Trenulŭ mixtŭ Nr. 316: 9 óre 52 minute séra.

2. Dela Bucureci la Braşovŭ:

Trenulŭ mixtŭ Nr. 317: 2 óre 32 minute după amédĭ.

A. Plecarea postelorŭ.

a) Dela Braşovŭ la *Rĕşnovŭ-Zernescĭ-Branŭ*: 12 óre 30 m. după amedĭ
b) „ „ „ *Zizinŭ*: 4 óre după amédĭ.
c) „ „ în *Sĕcuime* [S. Georgĭ]: 1 óră 30 minute nóptea.
d) „ „ la *Făgăraşŭ*: 4 óre diminéţa.
e) „ „ la *Săcele*: 4 óre diminéţa.

B. Sosirea postelorŭ:

a) Dela *Rĕşnovŭ-Zernescĭ-Branŭ* la Braşovu: 10 óre înainte de amedĭ
b) „ *Zizinŭ* la Braşovŭ: 9 óre a. m.
c) Din *Sĕcuime* la Braşovŭ: 6 óre séra.
d) „ *Făgăraşŭ* la Braşovŭ: 2 óre diminéça.

Avisŭ d-lorŭ abonaţi!

Rugăm pe d-nii abonaţi ca la reînoirea prenumeraţiuneĭ sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatuluĭ postalŭ şi numeriĭ de pe făşia sub care au primitŭ diarulŭ nostru până acuma.

Domnii, ce se abonéză din nou, sĕ binevoiască a scrie adresa lămuritŭ şi sĕ arate şi posta ultimă.

Totodată facemŭ cunoscutŭ tuturorŭ D-lorŭ abonaţĭ, că mai avemŭ din aniĭ trecuţĭ numerĭ pentru complectarea colecţiunilorŭ „Gazetei", precum şi câteva întregĭ colecţiunĭ, pentru carĭ se potŭ adresa la subsemnata Administraţiune în casŭ de trebuinţă.

Administraţ. „Gaz. Trans."

Mersulŭ trenurilorŭ

pe liniele orientale ale căii ferate de statŭ r. u. valabilŭ din 1 Iunie 1888.

Budapesta — Predealŭ

	Tren de persóne	Trenŭ accelerată	Trenŭ omnibus	Trenŭ mixt
Viena	11.10	8.—		
Budapesta	7.40	2.—	3.10	6.18
Szolnok	11.06	4.05	7.38	9.38
P. Ladány	2.02	5.47	5.39	12.02
Oradea-mare	4.18	7.01	8.46	1.51
		7.11	9.18	2.11
Várad-Velencze			9.27	2.19
Fugyi-Vásárheli			9.44	2.32
Mezö-Telegd		7.41	10.21	2.55
Rév		8.10	11.38	3.38
Bratca			12.16	4.01
Bucia			12.54	4.23
Ciucia		9.04	1.57	4.49
Huiedin		9.34	3.11	5.31
Stana			3.40	5.40
Aghiriş			4.15	6.12
Ghirbĕu			4.36	6.24
Nădĕşel			4.58	6.38
Cluşiu		10.34	5.26	6.56
	11.15			7.15
Apahida	11.34			7.41
Ghiriş	12.45			9.18
Cucerdea	1.30			10.—
Uióra	1.37			10.09
Vinţulŭ de susŭ	1.45			10.19
Aiud	2.07			10.48
Teiuşŭ	2.26			11.55
Crăciunelŭ	3.11			12.34
Blaşiu	3.24			12.52
Micăsasa	3.54			1.34
Copşa mică	4.09			2.19
Mediaşŭ	4.21			2.46
Elisabetopole	5.11			3.31
Sighişóra	5.45			3.59
Haşfalĕu	6.12			4.32
Homorodŭ	7.32			6.53
Ágostonfalva	8.17			7.21
Apatia	8.37			8.23
Feldióra	9.06			9.02
Braşovŭ	9.45			9.52
	1.55			
Timişŭ	2.53			
Predealŭ	3.28			
Bucurescĭ	9.35			

Predealŭ — Budapesta

	Tren de persóne	Trenŭ accelerată	Trenŭ mixt	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ			7.30	
Predealŭ			1.14	
Timişŭ			1.45	
Braşovŭ	—.—		2.32	
	4.10		7.10	
Feldióra	4.56		7.31	
Apaţa	5.37		8.14	
Ágostonfalva	6.07		8.36	
Homorodŭ	6.55		9.12	
Haşfalĕu	8.36		10.24	
Sighişóra	9.13		10.46	
Elisabetopole	9.56		11.19	
Mediaşŭ	10.37		11.47	
Copşa mică	10.59		12.02	
	11.16		12.09	
Micăsasa	11.37		12.25	
Blaşiu	12.16		12.53	
Crăciunelŭ	12.33		1.05	
Teiuşŭ	1.51		1.47	
Aiudŭ	2.18		2.08	
Vinţulŭ de susŭ	2.48		2.30	
Uióra	2.56		2.37	
Cucerdea	3.14		2.53	
Ghirişŭ	4.01		3.26	
Apahida	5.28		4.40	
Cluşiu	5.56		5.—	
	6.37	5.32		8.—
Nădăşelŭ	6.58			8.36
Gihrbău	7.14			9.02
Aghireşŭ	7.29	6.11		9.32
Stana	7.56			10.11
B. Huiedin	8.18	6.43		10.51
Ciucia	8.58	7.12		12.16
Bucia	9.15			12.50
Bratca	9.34			1.19
Rév	9.53	7.51		2.—
Mezö-Telegd	10.25	8.17		3.04
Fugyi-Vásárheli	10.47			3.36
Várad-Velencze	10.57			3.52
Oradea-mare	11.04	8.42		4.03
	11.19	8.47	10.50	4.47
P. Ladány	1.15	10.08	1.33	7.30
Szolnok	3.29	11.51	3.29	3.15
Budapesta	6.33	1.55	7.45	10.—
Viena	2.50	7.15	6.05	

B.-Pesta-Aradŭ-Teiuş

	Trenu omnibus	Trenŭ de pers.	Trenŭ de pers.
Viena		11.10	2.—
Budapesta		8.20	9.05
Szolnok		11.20	12.41
Aradŭ		4.10	5.45
	2.17	4.30	6.—
Glogovaţŭ	2.37	4.43	6.13
Gyorok	3.19	5.07	6.38
Paulişŭ	3.43	5.19	6.51
Radna-Lipova	4.05	5.41	7.10
Conop		6.09	7.37
Bĕrzava		6.28	7.55
Soborşinŭ		7.25	8.42
Zamŭ		8.01	9.12
Gurasad.		8.34	9.41
Ilia		8.55	9.58
Branicica		9.19	10.17
Deva	1.47	9.51	10.42
Simeria (Piski)	2.08	10.35	11.07
Orăştia		11.09	11.37
Şibotŭ		11.39	12.—
Vinţulŭ de josŭ		12.12	12.29
Alba-Iulia	8.55	12.29	12.46
Teiuşŭ	9.54	1.16	1.26

Teiuş-Aradŭ-B.-Pesta

	Trenŭ mixt	Trenŭ de pers.	Trenŭ mixt
Teiuşŭ	11.24	3.—	1.42
Alba-Iulia	12.09	3.44	2.32
Vinţulŭ de josŭ	12.30	4.10	
Şibotŭ	1.01	4.43	
Orăştia	1.32	5.13	11.—
Simeria (Piski)	2.32	6.15	11.21
Deva	2.52	6.35	
Branicica	3.23	7.02	
Ilia	3.55	7.28	
Gurasada	4.08	7.40	
Zamŭ	4.44	8.11	
Soborşinŭ	5.30	8.46	
Bĕrzava	6.27	9.33	
Conopŭ	6.47	9.53	
Radna-Lipova	7.28	10.27	5.50
Paulişu	7.43	10.42	6.13
Gyorok	7.59	10.58	6.38
Glogovaţ	8.28	11.35	7.19
Aradŭ	8.42	11.39	7.38
	9.17	12.31	6.20
Szolnok	2.32	5.12	
Budapesta	6.—	8.20	
Viena	3.—	6.05	

Simeria (Piski)-Petroşenĭ

Simeria	6.47	2.42
Streiu	7.40	3.25
Haţegŭ	8.51	4.16
Pui	10.02	5.11
Crivadia	11.02	5.58
Baniţa	11.50	6.40
Petroşenĭ	12.30	7.12

Petroşenĭ-Simeria (Piski)

Petroşenĭ	9.36	4.26
Baniţa	10.17	5.12
Crivadia	10.58	5.55
Pui	11.42	6.41
Haţegŭ	12.23	7.26
Streiu	1.12	8.14
Simeria	1.51	8.50

Aradŭ — Timişóra

Aradŭ	6.05	5.48
Aradulŭ nou	6.33	6.19
Németh-Ságh	6.58	6.44
Vinga	7.29	7.16
Orczifalva	7.55	7.47
Merczifalva	8.14	8.08
Timişóra	9.12	9.02

Timişóra — Aradŭ

Timişóra	6.25	5.—
Merczifalva	7.19	6.02
Orczifalva	7.46	6.32
Vinga	8.15	7.02
Németh-Ságh	8.36	7.23
Aradulŭ nou	9.11	8.01
Aradŭ	9.27	8.17

Ghirişŭ — Turda

Ghirişŭ	9.26	4.19
Turda	9.47	4.40

Turda — Ghirişŭ

Turda	8.29	3.19
Ghirişŭ	8.50	3.40

Sighişóra — Odorheiu

Sighişóra	6.05
Odorheiu	9.45

Odorheiu — Sighişóra

Odorheiu	5.38
Sighişóra	9.16

Murĕşŭ-Ludoşŭ-Bistriţa

Murĕşŭ-Ludoşŭ	4.40
Ţagŭ-Budatelecŭ	8.02
Bistriţa	——

Bistriţa-Murĕşŭ-Ludoşŭ

Bistriţa	——
Ţagŭ-Budatelecŭ	9.41
Murĕşŭ-Ludoşŭ	1.11

Copşa-mică — Sibiiu

Copşa-mică		2.29	4.35
Şeica mare		3.02	5.05
Lómneşŭ		3.46	5.46
Ocna		4.18	6.17
Sibiiu		4.42	6.40

Sibiiu-Copşa-mică

Sibiiu		8.50	10.—
Ocna		9.17	10.24
Lómneşŭ		9.45	10.50
Şeica mare		10.20	11.20
Copşa-mică		10.49	11.45

Cucerdea - Oşorheiu - Reghinulŭ săsescŭ

Cucerdea	3.05	10.20	3.25
Cheţa	3.35	10.50	3.58
Ludoşŭ	3.56	11.11	4.20
M.-Bogata	4.06	11.20	4.30
Iernutŭ	4.43	11.57	5.11
Sânpaulŭ	4.58	12.12	5.28
Miraşteu	5.21	12.36	5.53
Oşorheiu	5.40	12.55	6.13
	6.—	4.58	
Reghinul-săs.	7.56	7.—	

Reghinulŭ săsescŭ-Oşorheiu-Cucerdea

Reghinul-săs.		8.35	8.—
Oşorheiu		10.20	9.49
	6.56	12.15	10.20
Miraşteu	7.16	12.35	10.39
Sânpaulŭ	7.40	12.58	11.02
Iernutŭ	8.03	1.19	11.23
M. Bogata	8.37	1.49	11.53
Ludoşŭ	8.51	2.02	12.06
Cheţa	9.08	2.18	12.22
Cucerdea	9.40	2.46	12.50

Simeria (Piski)-Uniedóra

Simeria (Piski)	2.[illegible]
Cerna	2.[illegible]
Uniedóra	3.[illegible]

Uniedóra-Simeria (Piski)

Uniedóra	9.36
Cerna	9.50
Simeria	10.15

Notă. Numerii incuadraţĭ cu liniĭ gróse însemnéză órele de nópte.

Tipografia A. MUREŞIANU, Braşovŭ.